

Skriftlig høringsinnspill fra Juristforbundet til Utdannings- og forskningskomiteen Meld.St.14(2022-2023) Utsyn over kompetansebehovet i Norge

Rettsvitenskap med god kvalitet koster

Ifølge departementet har dagens finansieringssystem «*i hovedsak fungert godt gjennom 20 år*», jfr. pkt 7.1.1 i meldingen. Juristforbundet har forståelse for at dette er en melding som angår hele utdanningssektoren og at dette er en generell beskrivelse av finansieringssystemet. For rettsvitenskapens del er imidlertid dette et postulat som vi ikke kjenner oss igjen i.

Siden Maktutredningen ble fremlagt i 2003 har samfunnet i stadig større grad blitt rettsliggjort. Eksempelvis skjer utvidelsen av velferdsstaten gjennom stadig flere plikter for det offentlige og med individuelle rettigheter for den enkelte. Globale megatrender som migrasjon, klimaendringer, digitalisering, økonomiske nedgangstider og økt konfliktnivå har påvirket rammene Norge har hatt og vil få for regelverksutforming.

Stortinget har de siste 20 årene vedtatt stadig flere og mer komplekse lover, internasjonal rett påvirker stadig mer og samfunnet har blitt stadig mer rettsliggjort. Samtidig ser forståelsen av rettsvitenskapens første hovedformål ut til å være svekket på myndighetsnivå. Rettsvitenskapens ene hovedformål er å utgjøre selve **forutsetningen og verktøyet** for å nå alle de ulike politiske målene som storting og regjering fastsetter gjennom lovgivning. Enten det gjelder innovasjon og konkurransevne, sikring av velferdstjenester til innbyggerne, inndekning av statens inntekter gjennom skatter og avgifter, utbetalinger gjennom trygdeordninger, det utvidede bærekraftsbegrepet, digitalisering mv. Juristforbundet oppfatter at det er en økende tendens til at vedtak om lover og regler oppfattes som et «billig» eller «gratis» virkemiddel for å nå politiske mål.

Det samme gjelder jussen og rettsvitenskapens andre hovedformål som er å sikre innbyggernes **rettsikkerhet**. I denne sammenheng viser Juristforbundet til innspill gitt i forbindelse med to representantforslag om henholdsvis situasjonen i Skattetaten og i NAV, jfr. henholdsvis Innst. 228 (2022-2023) om representantforslag om å begrense skjult eierskap og sikre økt åpenhet om skatt og økonomiske forskjeller, og Innst.260 S(2022-2023) om representantforslag om klagebehandlingstid i NAV. I tillegg vises det til Juristforbundets høringsinnspill til Innst.162 S (2022-2023) om Riksrevisjonens undersøkelse av forvaltningspraksisen i det kommunale barnevernet.

Utsynsmeldingen har det til felles med den nylig behandlede langtidsplanen for forskning (Innst. 170 S (2022-2023) at rettsvitenskapens særskilte rolle i et moderne og internasjonalt rettsamfunn underkommuniseres eller ikke berøres i det hele tatt. Norges Juristforbund tok også opp dette særskilt under høringen om Meld. St. 19 (2020-2021) stortingsmelding om styring av statlige universiteter og høyskoler.

Juristforbundet vil derfor igjen påpeke at studier i rettsvitenskap feilaktig oppfattes som enkle og billige å starte opp. Finansieringen av studieplasser i rettsvitenskap er underfinansiert sammenliknet med andre femårige utdanninger. Forholdstallet mellom ansatte og studenter er altfor svakt. I dag får jusstudentene vesentlig færre veiledningstimer enn studenter på andre sammenliknbare

utdanninger. Juristforbundet viser til at da den forrige regjering åpnet for liberalisering av den såkalte gradsforskriften åpnet det seg muligheter for flere utdanningssteder å søke om å tilby full utdanning i rettsvitenskap. Universitetet i Agder (UiA) og Universitetet i Stavanger (UiS) ble nylig akkreditert for å kunne tilby master i rettsvitenskap – i tillegg til at Handelshøyskolen BI fikk det i fjor.

Juristforbundet er positive til disse, men oppfordrer til Stortinget ved behandlingen av Utsynsmeldingen pålegger Regjeringen å utrede det fremtidige behovet for jurister sett i lys av digitaliseringen og samfunnsutviklingen.

Den foreslåtte modellen for finansiering *kan* selvfølgelig slå positivt ut for juss-utdanningene, men det er vanskelig å regne ut. Dette siste er også en kritikkverdig side ved forslaget. Det blir presentert en modell uten tallfesting, noe som er svært krevende å diskutere. Ikke minst når man samtidig vet at det pågående arbeidet med stortingsmeldingen om profesjonsutdanningene så langt i liten grad synes å ta innover seg at de utfordringene som politiske myndigheter ønsker å adressere forutsetter forståelse av at rettsvitenskapen i seg selv er en sentral forutsetning for å løse.

Jusutdanningen må være erfarings- og forskningsbasert

Juristforbundet mener at jusutdanningen skal være erfarings- og forskningsbasert. Det fordrer at studiestedene har solide fag- og forskningsmiljø. Det er viktig at forsknings- og fagmiljøene ikke blir for små og sårbare. Juristforbundet er bekymret over at forskningskomponenten forsvinner. Per dags dato har de juridiske fakultetene stort sett dårligere uttelling enn MN/MED-fakultetene ved søknader til Forskningsrådet. Det er også en utfordring at få av Forskningsrådets satsingen er knyttet til rettslig styring gitt den store betydningen rettsregler har i moderne samfunn. Justisdepartementet er blant departementene som bruker minst midler til forskning, selv om mange lover også hører inn under andre departement. Insentiver virker, og da er det påfallende at regjeringen bare gir resultat-uttelling for undervisning.¹

Juristforbundet benytter anledningen til å vise til at et mindretall i komiteen ved behandlingen av langtidsplanen for forskning til dels erkjenner dette. Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Venstre viste her til at til «*at digitalisering og ny teknologi ofte reiser flere kompliserte juridiske problemstillinger. For at offentlig sektor skal kunne bidra til å utvikle og ta i bruk digitale og teknologiske nyvinninger i sin tjenesteyting, er det viktig å styrke den rettsvitenskapelige forskningen på forvaltnings- og velferdsteknologi. Disse medlemmer viser til at internasjonaliseringen, særlig EØS-reglene, har skapt et uoversiktlig og fragmentert rettskildelbilde. Disse medlemmer mener det er viktig å fortsette satsingen på forskning på forholdet mellom norsk rett og internasjonal rett, særlig EU- og EØS-rett, jf. anbefalingene i NOU 2020:9 Blindsonen, og viser blant annet til at Det juridiske fakultet ved Universitet i Bergen har opprettet et senter for EU- og EØS-rett (CENTENOL)*». Når juristutdanningen nå foreslås finansiert sammen med samfunnsfag i den laveste kategorien, vil dette trolig medføre økt kamp om ressursene internt på institusjonene.

Juristforbundet er positive til at rettes mer oppmerksomhet om etter- og videreutdanning. Behovet for dette er imidlertid prekært for svært mange av de juristene vi representerer, ikke minst grunnet en stadig økende digitalisering som stiller helt nye krav til oppdatert kompetanse hos jurister i offentlig sektor og domstolene.

Belønningsmidler er nødvendig for å nå mål for utveksling

Avslutningsvis ønsker Juristforbundet å problematisere at belønningsmidlene for utveksling forsvinner helt. Regjeringen har som mål at ca. 50 % skal reise ut som del av studieløpet, og i dag er

---

¹ <https://www.forskningsradet.no/indikatorrapporten/indikatorrapporten-dokument/bevilgninger-og-virkemidler/nasjonale-bevilgninger/>

det bare noen få som klarer slike tall. Denne målsettingen blir trolig umulig å nå uten insentiver, og det blir vanskelig for institusjoner som har gode tall å opprettholde disse.

Juristforbundet viser for øvrig til Akademikernes høringsinnspill til Meld. St. 14 (2022-2023).

Sverre Bromander

President

André Oktay Dahl

Saksbehandler